

IMPLICAȚIILE PRINCIPIULUI PRUDENȚEI ASUPRA PROVIZIOANELOR

*Prof. univ. dr. hab. Viorel ȚURCANU, ASEM
Comp. Aliona BÎRCA, ASEM*

Provisions represent one of the instruments handled by the accountant, capable to change the enterprise's financial result for the purpose of its prevention. The principle of prudence is that norm that generates the appearance of two kinds of provisions:

- *provisions for depreciation;*
- *provision for risks and costs.*

La întocmirea rapoartelor financiare este necesar de a se lua în considerație incertitudinile care însoțesc inevitabil numeroase evenimente și circumstanțe, cum sunt: încasarea creanțelor dubioase, durata probabilă de funcționare a clădirilor și utilajului, eventualele pretenții ale cumpărătorilor aferente produselor vândute cu garanție etc. Aceste tipuri de incertitudini sunt recunoscute prin prezentarea naturii și valorii lor, dar și prin manifestarea prudenței la pregătirea rapoartelor financiare.

Prudența este respectarea într-o măsură suficientă a precauției la luarea deciziilor în condiții de incertitudine, când activele sau venitul nu sunt supraevaluate, iar datoriile și cheltuielile subevaluate. Însă, prudența nu admite existența unor plusuri de valori ale activelor excesive (rezerve ascunse) sau provizioane excesive.

Din definiția principiului prudenței rezultă că destinația sa este orientată spre evaluarea ulterioară a activelor, datoriilor, veniturilor și cheltuielilor, însă utilizarea principiului prudenței în contabilitatea națională este foarte limitată. În primul rând, la întocmirea rapoartelor financiare întreprinderile nu evaluează elementele patrimoniale de fiecare dată, ci doar în caz de necesitate la cerințele investitorilor străini sau la cerințele băncilor comerciale.

Autorul francez Bernard Colasse formulează două reguli care derivă din conținutul principiului prudenței:

- *diminuările de valoare ale activelor, în raport cu costurile istorice, din moment ce apar ca probabile trebuie contabilizate ca provizioane pentru depreciere. Scopul*

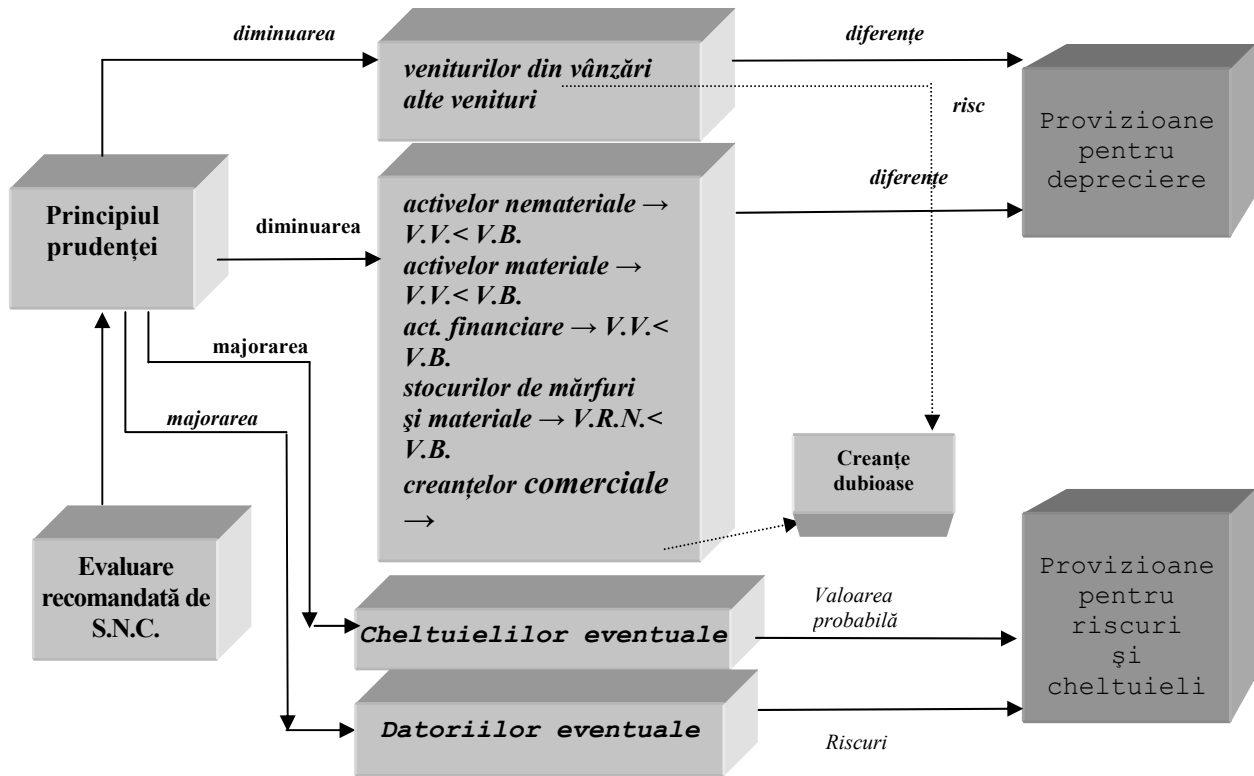
recunoașterii provizioanelor pentru depreciere constă în readucerea valorii de intrare a unui activ la valoarea sa de piață sau de utilitate. Regula generală presupune alegerea celei mai mici valori dintre valoarea actuală și valoarea de intrare;

- *riscurile probabile generate de evenimentele viitoare susceptibile să genereze modificări de valoare ale elementelor patrimoniale justifică crearea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli [3; p.55].*

Aceste afirmații sunt binevenite, dar apare întrebarea: - Cum se procedează în situațiile când valoarea de piață sau de utilitate este mai mare ca valoarea de bilanț? Dacă pornim din condițiile impuse de cerințele principiului prudenței, în contabilitate trebuie înregistrate numai diferențele de valoare în minus. Prin urmare, rezultă că întreprinderile pot să ascundă considerabile plus-valori dând activității economice o nuanță pesimistă.

Evaluarea ulterioară a elementelor patrimoniale pornind de la regulile principiului prudenței presupune efectuarea următoarelor operațiuni de comparare și observare (figura 1).

Prin urmare, se observă că rezultatele evaluării activelor și veniturilor sunt înregistrate în contabilitate prin intermediul provizioanelor pentru depreciere, iar a datoriilor și cheltuielilor prin intermediul provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli. Provizioanele reprezintă principalul mijloc care are scopul de a menține intangibilă valoarea elementelor patrimoniale.

V.V. – valoarea venală;
 V.B. – valoarea de bilanț;
 V.R.N. – valoarea realizabilă netă.

Figura 1. Schema evaluării ulterioare a elementelor patrimoniale

Savantul rus I. M. Galperin, în anul 1930, definește provizioanele ca „cheltuieli eventuale apărute în momentul întocmirii bilanțului contabil, apariția cărora poate fi considerată în mare sau mică măsură probabile” [6; p. 257].

În S.I.C. provizioanele sunt incluse în **S.I.C. 37 „Provizioane, datorii și active contingente”** și sunt definite ca datorii cu exigibilitate sau valoare incertă [2; p. 37-12]. Din definiție și din însuși conținutul standardului se observă că se referă numai la provizioane pentru riscuri și cheltuieli.

Făcând o generalizare a definițiilor de mai sus și, totodată, ținând cont de principiile fundamentale ale contabilității, propunem următoarea definiție:

Provizioanele reprezintă cheltuielile (consumurile) probabile recunoscute în scopul constatării scăderii valorii elementelor de activ (provizioane pentru depreciere) sau a

posibilelor creșteri ale datoriilor (provizioane pentru riscuri și cheltuieli).

Pornind de la definiție, provizioanele pot fi structurate astfel:

- privit sub aspect contabil, provizionul presupune efectuarea unei operații de depistare a unei depreciere sau posibile pierderi de valoare, iar pentru remedierea acestei situații se porcede la crearea de provizioane.
- privit sub aspect financiar, provizionul apare ca un element de cheltuielă, deoarece se constituie pe seama cheltuielilor. Totodată, poate fi considerat și ca un element de venit, deoarece constituirea de provizioane presupune reducerea venitului, iar în caz de anulare a provizionului, întreprinderea înregistrează o creștere de venit.

Structura tipică a provizioanelor privite sub aspectul contabil poate fi oglindită în figura 2 :

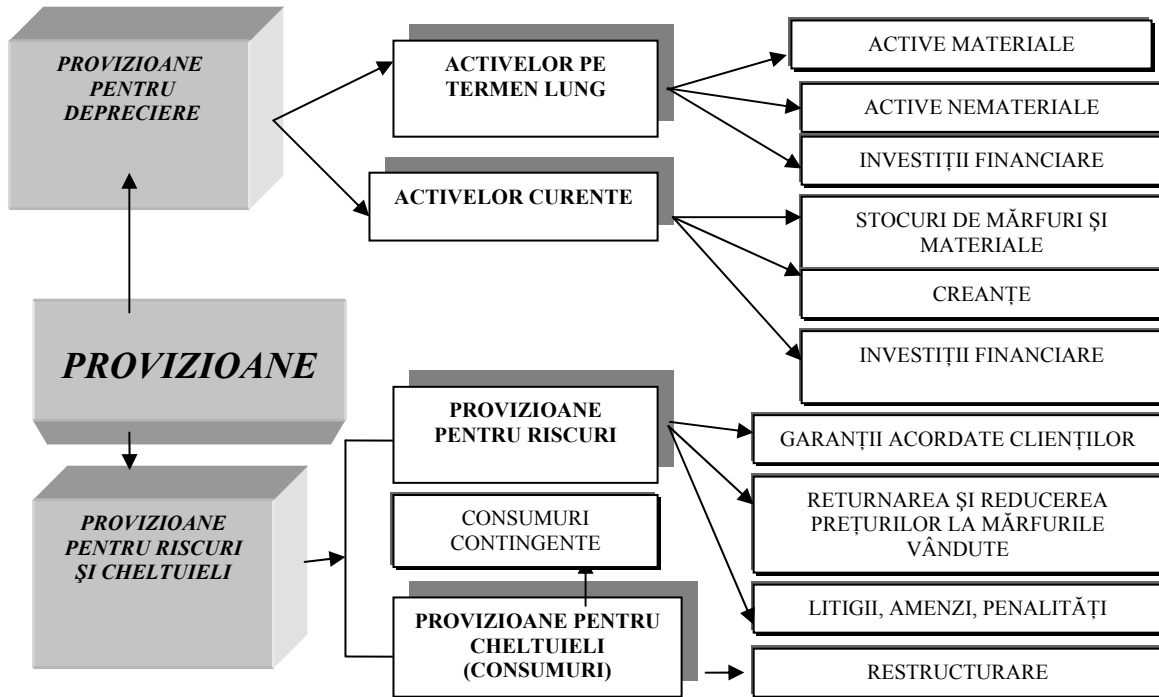

Figura 2. Structura generală a provizioanelor

Provizioanele pentru depreciere sunt rezultatul evidenței diferențelor din evaluarea ulterioară a activelor materiale, nemateriale și financiare, în timp ce mijloacele bănești datorită specificului lor rămân în umbră. Totuși, teoria contabilă preconizează și eventualitățile care pot genera ieșirea din întreprindere a mijloacelor bănești, astfel provizioanele pentru riscuri și cheltuieli sunt acele datorii posibile care acoperă pierderile respective.

Provizioanele pentru depreciere reflectă gradul de depreciere al activelor recunoscute prin intermediul unui cont rectificativ pe seama cheltuielilor operaționale.

Contabilizarea provizioanelor pentru depreciere se realizează pe baza **S.I.C. 36 „Deprecierea activelor”**, deoarece în momentul de față nu există un standard național de contabilitate. Conform sursei menționate mai sus, „valoarea contabilă a unui activ trebuie adusă la valoarea recuperabilă dacă, și numai dacă, valoarea

recuperabilă a activului este mai mică decât valoarea contabilă a acestuia. Această reducere constituie o pierdere din depreciere”. Tot în aceeași sursă se menționează că „pierderea din depreciere trebuie recunoscută ca și cheltuiala în contul de profit și pierdere” [5; p.150].

Prin urmare, din această afirmație putem deduce ideea că **S.I.C. 36 „Deprecierea activelor”** recunoaște deprecierea numai pentru sistemele contabile, care au la bază evaluarea bazată pe valoarea de intrare și, prin urmare, este recunoscută numai diminuarea valorii, în timp ce majorarea rămâne necontabilizată. Diferențele din evaluare sunt acoperite pe seama cheltuielilor, în așa mod ca valoarea de intrare a activelor să rămână intangibilă (cu excepția reevaluării).

Potrivit normelor americane **F.A.S. 121 – privind activele pe termen lung**, o întreprindere trebuie să urmărească dacă anumite evenimente sau schimbări pot genera o depreciere a activelor pe termen lung prin

efectuarea unui test de depreciere. Dacă ca rezultat valoarea de piață neactualizată este mai mică decât valoarea contabilă, se creează un provizion pentru depreciere.

În acest sens, în contabilitatea franceză se prevede că:

- dacă deprecierea este ireversibilă adică definitivă, atunci diferența dintre valoarea netă contabilă și valoarea actuală se tratează prin modificarea planului de amortizare pe seama cheltuielilor excepționale;
- dacă deprecierea este reversibilă sau nu este considerată ca definitivă, pierderea din depreciere se contabilizează cu ajutorul provizioanelor pentru depreciere [4; p.151].

Însă, trebuie să menționăm că aceste reguli care se conțin în Directiva a V-a sunt deja depășite pe motiv că majoritatea țărilor din Uniunea Europeană tind spre standardele internaționale de contabilitate, care prevăd alte reguli. De exemplu, în **S.I.C. 36 „Deprecierea activelor”**, se stipulează că „pierderea din depreciere va fi recunoscută ori de câte ori valoarea contabilă a unui activ depășește valoarea recuperabilă” [5; p.14]. Deci, este clar că pierderile din depreciere nu se recunosc numai pentru deprecierea reversibile (nedefinitive), ci și pentru cele ireversibile (definitive).

Provizioanele pentru riscuri și cheltuieli sunt destinate finanțării cheltuielilor pe care faptele economice trecute și/sau actuale le fac probabile și se creează cu scopul atenuării riscurilor și incertitudinilor posibile din perioadele următoare. Acest tip de provizioane, potrivit **S.I.C. 37 “Provizioane, pasive eventuale și active eventuale”** sunt definite ca datorii ale căror mărime și scadență sunt nesigure.

Potrivit normei americane **F.A.S. 5-EIFF 94-3**, provizioanele pentru riscuri și cheltuieli sunt definite ca o “*eventualitate*” care poate produce câștig sau pierdere în momentul în care unul sau mai multe fapte economice viitoare incerte se vor realiza sau nu și dacă aceste evenimente implică o certitudine privind câștigul sau pierderea posibilă. Provizionul trebuie să fie constituit pe baza, fie a celei mai bune estimări posibile a pierderilor în intervalul dat de mai multe estimări, fie la suma cea mai mică a acestor estimări, dacă nici o estimare nu este mai bună ca alta.

Introducerea noțiunii de provizioane în contabilitatea autohtonă reprezintă una dintre soluțiile rezolvării problemelor ce țin de contabilizarea diferențelor din evaluarea ulterioară a activelor și un mijloc de asigurare a întreprinderii împotriva eventualelor datorii și cheltuieli.

Bibliografie

1. *Bazele Conceptuale pentru pregătirea și prezentarea Rapoartelor Financiare* aprobate prin ordinul Ministerului Finanțelor nr. 174 din 25.12.97. Monitorul Oficial 88-91/182 din 30.12.1997.
2. *Standardele Internaționale de Contabilitate 2002*, București, Copyright, 1240 p.
3. *Colasse, B. Contabilitatea generală*. Traducere de N. Tabără. Iași: Editura Moldova, 1995.
4. Lande, E. Gonthier, M. *Contabilitate financiară aprofundată*. București: Editura Economică, 2002, 416 p.
5. Ristea M.(coord.) *Ghid pentru înțelegerea și aplicarea standardelor internaționale de contabilitate – IAS 36 „Deprecierea activelor”*. București: Editura CECCAR, 2004. 567.
6. Гальперин, Я. М. *Очерки теории баланса*. Tiflis, 1930.